

דף עד.

עין משפט א.

חור"מ סימן תכה סעיף א
עין לעיל דף עא. עין משפט א

עין משפט ב.

חור"מ סימן שפ סעיף ג

- ג. רודף שהיה רודף אחרי חבירו להורגו או אחר אחת מהעריות לעשות עבירה^ה ושבר כלים בין של הנרדף בין של אדם אחר פטור, שהרי מתחייב בנפשו^ו שכיון שרדף התיר עצמו למיתה ולכן פטור מתשלומין. ואם הנרדף שבר כלים של הרודף פטור, שלא יהיה ממונו חמור מגופו^ז אבל אם היו של אדם אחר חייב שהמציל עצמו בממון חבירו חייב^ח.
- ד. אחד שרדף אחר הרודף להציל הנרדף ושבר כלים בין של הרודף בין של הנרדף בין של אדם אחר פטור^ט כדי שלא יבואו להמנע מלהציל את הנרדף.

עין משפט ג.ד.הו.

יור"ד סימן קנז סעיף א

- א. כל העבירות שבתורה חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג אם זה בצינעה יעבור ואל

ה. ואף דהרודף אחרי חייבי כריתות אין בו מיתת בי"ד, מ"מ פטור על שבירת הכלים משום קלב"מ שהתחייב בנפשו בידי שמים, כ"כ בסמ"ע ס"ק ז'. אולם הש"ך השיג עליו דלא אמרינן קלב"מ אלא בחייבי מיתות בי"ד כמו שאמרו בכתובות ל' ובשבעות ל"ג ולא בחייבי כריתות, וכתב דהפטור כאן דהתחייב הנרדף בהריגה דהרשות ביד הנרדף להורגו ולהציל עצמו בנפשו, וכן מוכח בב"ק קי"ז ובסנהדרין ע"ד וכך פירש רש"י שם להדיא. ש"ך ס"ק ב'.

- ו. מבב"ק קי"ז ע"ב, ובסנהדרין ע"ד ע"א שם שהרי ניתן להציל הנרדף בנפשו של הרודף.
- ז. פי' שהנרדף שהרג לרודף פטור, כמו שאמרו שאם קדם זמרי והרג לפנחס היה פטור.
- ח. עין בסי' שנ"ט סעיף ד'.
- ט. רמב"ם בפ"ח מחובל ומזיק הלכה י"ב-י"ג.

יהרג'. ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרג רשאי ב. אם העכו"ם מתכוון ל. להעבירו על דת.

הגה: ואם יכול להציל עצמו בכל אשר לו צריך ליתן כל אשר לו מ. ולא יעבור על לא תעשה.

הגה: בכל מקום שאמרו שכל שבידו למחות ואינו מוחה נתפס באותו עוון, מ"מ בדבר שיש חשש סכנה. אינו צריך להוציא ממונו על כך.

א. ב. גם בשאר עבירות ס. אם אומרים לו שיעבור או יהרג והוא בפרהסיא, דהיינו שזה בפני עשרה מישראל חייב ליהרג ולא יעבור, אם העכו"ם מתכוון להעבירו על דת. אבל אם אינו מתכוון אלא להנאתו יעבור ולא יהרג.

ואם זה שעת גזירה על ישראל לבדם, אפי' על רצועת המנעל המיוחדת

י. מימרא דר"י בשום ר"ש בן יהוצדק בסנהדרין דף ע"ד ע"ב. נמנו וגמרו.

ב. טור וסמ"ק ורא"ש בפ"ב דע"ז מירשלמי ור"ן בפ"ד דשבת ורי"ו.

ל. אבל אם אינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אסור להחמיר ונקרא חובל בעצמו וצריך לעבור ולא יהרג, כ"כ מרי"ו.

וכתב הב"ח אפי' בפרהסיא אינו רשאי למסור נפש, כיון שאינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אבל מהפרישה משמע דרשאי אם זה בפרהסיא אפי' באינו מתכוון להעבירו על דת. ואם הדור פרוץ והשעה צריכה לכך רשאי אפי' על מצוה קלה כדי שיראו העם לאהבה את ה' ולירא אותו בכל לבם. והב"ח פסק כרמב"ם שכל שדינו שלא יהרג ולעבור ונהרג הרי זה מתחייב בנפשו ויש חולקים, והכל לפי הענין והשעה. ש"ך ס"ק א'. ועיין בשו"ר ברכה של החיד"א מה שהשיג על הש"ך, והעלה דרבא פליג על אביי שם וס"ל דלא מהני קרקע עולם לפרהסיא ואסתר שאני דהנאת עצמן היה ע"ש.

מ. כ"כ הר"ן בפ' לולב הגזול ורשב"א וראב"ד וריב"ש בס"י שפ"ז.

אבל במצות עשה אפי' מצוה עוברת א"צ לבזבז יותר מחומש מנכסיו. ש"ך ס"ק ג'. ואם יש סכנת אבר צ"ע אם זה דומה לממון וצריך לתת להם להוציא לו האבר ולא יעבור על לא תעשה או שזה דומה לנפשות, וסיים דנראה לקולא ע"ש.

נ. מימרא דר"י שם בסנהדרין, וכרבא שם, וגם מימרא דר"י שם.

ס. וא"צ בפניהם ממש אלא כל שיודעים מהעבירה, והכי מוכח בגמ' מאסתר. ש"ך ס"ק ד'.

לישראל^ע יהרג ואל יעבור.

הגה: ודוקא אם רוצים להעבירו במצוות לא תעשה, אבל אם גזרו שלא לקיים מצוות עשה אין צריך לקיימה וליהרג.

אם לא שהשעה צריכה לכך ורוצה ליהרג ולקיימה, הרשות בידו.

א. ג. בע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אפי' בצינעה ושלא בשעת הגזירה ואפי' אין העכו"ם מכוון להעבירו על דת אלא להנאתו^פ, הרי זה יהרג ולא יעבור.

הגה: ודוקא כשאומרים לו לעשות מעשה, כמו שאומרים לאיש לגלות ערוה או שיהרג, אבל אם אונסים לאשה מישראל לבא עליה או שרוצים להשליך ישראל על תינוק להרגו^צ או שהוא כבר מוקשה ורוצים לאנס אותו לערוה בזה א"צ ליהרג^ק.

הגה: כל איסור ע"ז ועריות ושפיכות דמים אע"פ שאין בו מיתה רק לאו בעלמא^ר צריך ליהרג ולא יעבור, אבל על לאו דלפני עוור לא תתן מכשול יעבור עליו^ש ולא יהרג.

הגה: עכו"ם הבא על בת ישראל פנויה^ת אינו בכלל גילוי עריות.

ע. היינו שלישאליים היו נוהגים ברצועות נעליים שלא כדרך העכו"ם כגון שיש צד יהדות בדבר כגון דשל העכו"ם אדומות ושל הישראלים שחורות.

פ. מימרא דרב, ומשום חומר עצמן ע"כ בכל ענין אסור, וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן, וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.

צ. ובע"ז כגון שכפפו קומתו להשתחות לע"ז. ש"ך ס"ק ח' מהרא"ש.

ק. אא"כ הוי בפרהסיא, כ"כ רי"ו. אבל הש"ך השיג עליו וכתב דאפי' בפרהסיא א"צ ליהרג. ש"ך ס"ק ט'.

ר. משמע דבערוה דרבנן לכו"ע יעבור ולא יהרג ופשוט הוא. ש"ך ס"ק י'.

ש. ר"ן בפ' כל שעה ובפ' בן סורר ומורה, וכגון שאנסו לישראל להשאיל דבר מה לע"ז וכיוצא בזה. ט"ז ס"ק ה'.

ת. ודוקא פנויה, אבל א"א גילוי עריות ממש הוא, ולפ"ז צ"ל דאסתר פנויה היתה, ובפנויה אפי' עושה מעשה שהביאה הערוה עליה אינה בכלל עריות, אבל ישראל הבא על

הגה: עכו"ם שאמרו לישראל תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו, לא יתנו להם אחד מהם אלא אם יחדוהו ואמרו להם תנו לנו פלוני ^א.

וי"א דאפי' ביחדוהו אין למוסרו, אא"כ חייב מיתה ^ב.

הגה: נשים שאמרו להם עכו"ם תנו לנו אחת מכן ונטמא אותה, אפי' יטמאו כולם ^ג לא ימסרו נפש אחת מישראל.

הגה: כל מקום שנאמר יהרג ואל יעבור, אם עבר ולא נהרג אע"פ שחלל את ה' מ"מ נקרא אנוס ופטור.

ודוקא שלא יכל לברוח ^ד אבל אם יכל לברוח מהם ואינו עושה הרי הוא ככלב השב על קיאו ונקרא עובר במזיד.

עכו"ם בכלל עריות הוא דיהרג ואל יעבור, והיינו דוקא בפרהסיא אבל בנ"י כתב אפי' בצינעה יהרג ולא יעבור. ועיין באבן העזר סי' ט"ו וט"ז איזהו גילוי עריות. ש"ך ס"ק י"ב.
א. ממשנה פ' ח' דתרומות, והרמב"ם בפ"ה מהלכות יסודי התורה.

ב. ב"י בשם רש"י והר"ן כשבע בן בכרי, וכתב הרמב"ם ומ"מ אין מורין להם כן לכתחילה, ופי' הט"ז אלא יניחו הדבר להמון עם וכמו שירצו יעשו, ואע"ג דשבע בן בכרי לא היה חייב מיתה ע"פ דין תורה אלא ע"פ חק המלכות שמרד בדוד, מ"מ מוסרין אותו אם יחדוהו ומזה נלמד לזמנינו דמי שפושע ומורד במלכות מוסרין אותו, ומן הראוי למסור אותו אפי' לא יחדוהו. וה"ה אם היה עוסק בזיופים או שאר דברים שיש בהם סכנה לכלל, פשיטא שמוסרין אותו כיון שהוא רודף לשאר ישראל ע"י מעשיו הרעים, אבל צריך לחזור על צדדי היתר לפני שמוסרים אותו, וכשיש איסור למוסרו, גם לממון או לבית אסורים אסור. דכיון שנפל בידם אין מרחמין עליו. ט"ז ס"ק ח'. ובברכי יוסף העלה דהלכה כדעה זו.

ג. כ"כ הב"י בשם הר"ן, ואם יחדו אשה אחת ימסרו אותה, אבל לדעה השני' ברמ"א רק בחייבת מיתה ימסרו אותה.

מ"מ אם אמרו תנו לנו אשה פלונית ונטמא אותה ואם לאו נהרוג כולכם, בזה מותר לתת להם האשה שיחדו, דאין מעשה מצד האשה ואינה בכלל גילוי עריות ואינה בכלל תיהרג ולא תעבור וע"כ מוסרין אותה. ט"ז ס"ק ט'.

ד. ואף שתחילתן באונס, כמ"ש בכתובות נ"א ע"ב מהריב"ש. וכ"כ הב"י בשם הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.

דף עד:

יו"ד סימן קנז פעיף א
עיין בסעיף הקודם

עין משפט א.ב.ג.